

C V D

A I G C

1 6 9 9

D. 4. 44

~~20 300~~

20 a

g. 2 g. 4/10
~~20~~ 199. X

f ^{D E} POLONICA *7*

Electione, in comitiis VVar- *4 5:*
fauensibus, anni 1587 &
quæ secuta sunt;
vsq; ad

CORONATIONEM
SIGISMVNDI III.
& captum
MAXIMILIANVM.

Accessit
De forma Regni & REGIBVS
POLONIÆ,
ind. breuis.

ANNO
CIO IO XIIC.

IN POLONIA, rebus huma-
nis exempto rege Stephano, præcipuos regni
ordines, VVarfauiam, archiepiscopus Gnes-
nensis, Stanislaus Carnicouius, regni primas,
conuocauit: vt de loco, tempore, & modo electionis noui
regis, & pace ac tranquillitate publica, interregni tempo-
re conseruanda, constitueretur. Vbi inter cæteros articu-
los, hi quoque, tametsi postea minimè à præcipuis qui eos
condiderant seruati, de procerum qui aderant consilio, san-
citi sunt: vt rex nouus, non nisi de vnanimi omnium ordi-
num consensu & concordibus suffragiis electus & compro-
batus, publicè renunciatur. ac eum, qui factiones alere, vel
dona & munera noui regis eligendi causa accepisse, vel ali-
as practicas exercuisse depræhendatur, pro hoste patriæ ha-
bendum esse. Promittunt etiam, se vulnera exorbitan-
tiæ, vt nominant, tam priuata quàm publica, etiam ciuita-
tum sublaturus esse, antequam ad electionem progressum
fuerit. Semota ex thesauris regis Sigismundi & Step-
hani, & alia Reipublicæ bona per externos occupata, regni
Thesaurario restitui iubent. archicancellario Zamoischio
imperium summi ducis exercituum regni, abrogant: & Her-
bordo cuidam officium illud, in finibus regni, in Volhinz-
Podolia, & reliqua Russia excubandi cum 3000. equitum
commendant. Regi inter cæteros articulos in corona-
tione proponendum esse, vt decretum de proscriptione
Christophori Sborouij aboleat, eumq; in integrum restituat.
Hæc ex Stanislaw comitis à Gorca, & Sborouiorum fratrum
ac cæterorum in eo conuentu præsentium voluntate tum
absente cancellario, & alijs, constituta sunt.

Electionis vero comitia, VVarfauiam, ad diem 30. Iunii
Gregoriani, seu 20. nostri, indicta. ad quæ multi proceres
arma-

armati, & praesidijs equitum ac pedum mediocribus muniti, accesserunt. inter quos, Ioannes Zamoiscius archicancellarius, prope Colum seu septem conuentibus procerum in campo cis Vistulam, dimidio à VVarfauia milliari, destinatum; castra metatus est. Huic capitales cum Sborouiorum familia, ob Samuelem Sborouium, capitis supplicio, iussu regis, affectum, inimicitiae intercedebant. quibus dirimendis: & disputationibus de Articulis in proxima superiore conuocatione VVarfauensi sancitis (quorum aliquos in praedudicium sui factos Zamoiscius & ipsi coniuncti improbabant) & Lithuanorum legatis, Vistula à Polono Senatu semotis, ad communes cum Polonis deliberationes aggregandis: & Grauinibus prouinciarum ac ciuitatum cognoscendis: aliquot hebdomadarum tractationes, irrito exitu consumptae: antequam ad electionem ventum est.

LITHUANI se non ad bellum, sed ad liberam & pacificam noui regis electionem profectos ostendebant. Ideoque nisi arma prius deposita, & controuersiae sedatae, & graua mina illorum sublata, & iura ac libertates suae redintegratae essent, in Senatum Polonorum venire recusabant. questi Liouoniae gubernationem Lithuanis debitam; Cancellariam, & alia officia, multipliciter per Polonos turbari: regem Stephanum ipsis non consentientibus electum & coronatum esse: sicut & proxima superior conuentio VVarfauiae ipsis inscijs instituta fuisset &c.

BORVSSI, multis nobilibus ac benemeritis bona sua eripi; varias exactiones & Telonea, in aquis & terra institui; dignitates & officia, praeteritis indigenis, conferri externis: causas notabiles extra Borussiam in regni comitijs, non adhibito Borussorum consilio, saepe decidi; iura terrarum Borussiae in dubium vocari; monetam non probam cudi: collegio VVarmiensi ius electionis liberum adimi; & rege Danico, ciuitatis Dantiscanae naues, ob Reipublicae

Polonæ priuatis debita, detineri, & alia questi sunt. Rigenses, religionem Augustanæ confessionis, intrusis contra expressam cautionem sibi à rege Stephano datam, Iesuitis labefactatam, restitui; & solam in vrbe conseruari: priuilegia Reipublicæ, sublatis ambiguis clausulis, quæ in contrariam sententiam, ab ea, quam ipsi ex verbis colligant, alij detorquerent; proprijs & perspicuis verbis scripta confirmari: castellum ad Dunæ ostium excitatum remoueri: aliæ prouinciæ & ciuitates alia flagitabant. Tandem vero hæ prouinciarum & ciuitatum querelæ omnes in suspenso relictæ; & proclamata tertio Augusti pace publica, postridie exterorum regum legati auditi sunt.

Præcipui autem competitores regni, primùm ex familia Austriaca, Ernestus, Matthias, & Maximilianus, Rodolphi Imperatoris fratres, fuerunt. quos Cæsaris Rodolphi, Philippi Hispaniæ regis, Electorum imperij omnium legati, Polonis commendabant. & partibus suis addictos in maiore Polonia Stanislaum comitem Gorcanum, & totam Sborouiorum familiam, cum magna prouinciæ illius nobilitate, habebant.

SIGISMUNDO autem, Ioannis III. Suecorum regis, & Catharinæ Iagellonicæ filio, addictissima Poloniæ Regina matertera fuit, quæ magno studio proceres, vt eum Regem crearent, sollicitabat. cui, eximia familiæ Iagellonicæ in Rempublicam Polonam merita præcipuè suffragabantur, & fauorem apud multos conciliabant, vt iure quodammodo regnum illi tribuendum esse videretur. Tertius erat Theodorus magnus Moscouiæ Dux, qui vniuersam dirionem suam, à finibus Liuoniæ ad mare Caspium pertinentem, adiuncturum se Regno Poloniæ, si Rex eligeretur, promittebat. Hanc conditionem Lithuani potissimùm, & alij cupidè amplectendam censebant, tamen si serio Moscum hæc offerre vix sibi persuadere alij cordati poterant. Quarto loco habebantur, qui Piasum, seu ex
corpo-

corpore Regni aliquem, omnibus exteris præferendum
censebant. Quorum sententiam multi non postremæ au-
toritatis Senatores probabant. Inprimis enim regno ex-
pedire visum est, Regem, qui linguam, mores & iura Re-
gni perspecta & cognita haberet, & constitutum Guber-
nationis cursum ac modum continuare posset, designari.
Disputabant, exteros appetere Regnum, non vt regni sed
sua commoda & potentiam augeant, & suos ex regni pro-
uentibus ditent. Non tutum esse, cum exteris externas
quoq; vires ac exercitus in regnum attrahere. Molestissi-
mum verò & intolerabile, quod in conferendis dignita-
tibus, officijs & honoribus, externi indigenis præferren-
tur. Exemplo esse Stephanum regem defunctum, cuius
potentia ita iam excreuisset, vt cum Hungaris suis vniuer-
so regno terrori esset. Has & similes rationes multas, ma-
gno cum applausu multi excipiebant. & intestina proce-
rum æmulatione ac inuidiâ, qua alij alios sibi præferri
ægerimè laturi erant, sublata, indigenam Regni aliquem,
ad hoc fastigium dignitatis euehi maximè optabant.

Turcici etiam Imperatoris nomine, Veshrius Bassa, pro-
ceres Polonos hortatus fuerat, vt amicitiam, coniunctio-
nem ac obedientiam, Portæ excellentissimæ, hætenus ab
ijs, tum in electione Regis, tum alijs negotijs præstari so-
litam, deinceps etiam tuerentur, & liberrima sua electione,
vnum ex fratris Stephani filijs, vel VVeivodam Transyl-
uania, regem designarent.

Sed Legati PP. Romani: Cæsaris Rodolphi, Stanislaus
Pawlouius episc. Olomucensis, Carolus Dux Munsterber-
gensis: regis Hispaniæ, VVilhelmus de S. Clemente: archi-
ducum Austria (quos Ioannes Sborouius honoris causa
ad curiam deducebat) pro Cæsaris fratribus interceden-
tes: & Moschici, suum principem Theodorum proponen-
tes: Item Sigismundi Transyluania principis, VVolffgan-
gus Couafocius cancell. & Casparus Cornis: marchionis

Georgij Friderici Borussiae ducis, Levinus à Bulow: die 4. Augusti publicè auditi sunt. Postridie, IO Annis III. Suecorum & Gothorum regis oratores, ERICVS SPARRE regni procancellarius, et comes Ericus Brahe; pro Sigismundo Sueciae principe, aduersus Moschum, perorarunt. Hi ob inuersum in audiendis legatis ordinem, initio cunctati, venire recusarant, priusquam protestationem, de Regis sui præeminentia, in Senatum misissent, quam in iudicio castrensi VVarlauiae postea, autoritate publica confirmarunt. Post hos, electorum imperij Germanici, qui Austriae familiae, ex qua ipsi tot seculis iam Imperatores Romanos creassent, rationem præ cæteris haberi petebant: & Friderici Curlandiae Ducis nunciij, in generali colo, deliberationibus publicis primùm destinato, legationes suas exposuerunt. SEcesserant autem inde, octiduo ante, ob contumelias Sverborum, archiepiscopo, & Palatino Masouiae, à Posnaniensi & alijs, illatas: & peculiarem conuentum, vicino in loco, (quem nigrum Colo nominabant) senatores aliquot instituerant. quibus se, vicecancellarius regni Albertus Baranovius: & Palatinus Craconiensis Andreas Tenschinius; Masouiensis, Stanislaus Critius; Plocensis, Gregoriua Zilensky; Kyouiensis, Constantinus Dux Ostrogius; & Marscalcus regni, Andreas Opalinius; Thesaurarius, Ioannes Dolscius; & archicancellarius, Ioannes Zamoiscius; adiunxerant. Lithuani verò, totas jam sex hebdomadas, trans Vistulam, peculiaria castra & senatum, ab utrisq; seiunctum, habebant.

QVi cum archicancellario & Marscalco regni conueniebant: quæsitis ordine suffragijs, partim Piasum, plurimi verò Sigismundum, Suetiae regis filium, regno vtilissimum fore iudicabant, quòd priori familiae Regum Iagellonicae optimè de regno merita, propinquissimo sanguine iunctus & indoles in eo præclarissima, & linguae Polonicae peritia esset. & non modò vicini regni amicitia & fædere Poloniam muniturus, verùm etiam non paucas & graues contro-

uerſas, quæ ſereniſſimo Suetiæ regi, cum regno Poloniæ
intercederent, ſublaturus eſſet. & nullus potentior vicinus
irritari vel offendi electione eius poſſe videretur.

Hanc nominationem, & iudicium, de ſingulis competi-
toribus, ſuum, ceteris, apud Gorcanum & Sborouios, con-
gregatis, ſignificant, eorumq; declarationem flagitant. Quâ
cum aliquot dies diſtuliffent, tandem dari non poſſe, niſi in
communem ſenatum ceteri venirent, reſponderunt.

Archiepiſcopus autem, quatuor candidatos, Piaſtum,
Moſchum, Auſtriacum, & Suecum, in ordinario colo, pro-
poſuit: addens tamen, nolle ſe cum Germano ex comitijs
domum redire. Sciſcitanti autem Gorcano, an non Suecum
etiam pro Germano haberet? reſpondit, hunc ex Polono
ſanguine ortum ſibi videri.

Die 9. Auguſti, Archiepiſcopus Gneſnenſis & ceteri e-
piſcopi (excepto Kyoniens) & proceres, qui Maximilianum
auerſabantur, relictis Gorcano & Sborouianis, in alterum
conuentum, vbi Cancellarius, archimarchalcus, & alij Se-
natores præcipui, Suecum designarant, tranſeunt, & circa
meridiem, SIGISMUNDVM Suetiæ principem, REGEM
renunciant. Gorcanus, Sborouiani, & illis adhærentes in
ſuo ſenatu contra reſtati, ad Maximiliani electionem pro-
cedunt: & decretum regis Stephani, de Chriſtophori Sboro-
uij proſcriptione abrogant. contra quam abrogationem,
qui Suecum elegerant, ſcripto proteſtantur.

Lithuani etiam plerique, Maximilianum regem pro-
fus reſuſantes, Moſchum nominarant. poſtridie miſſis ex
ſuo ſenatu ad Sborouianos, palatino Troceniſe Ioanne Le-
bowicio, & vicecancellario Leone Saphia, hortantur, vt à
nouo rege eligendo abſtineant: ſe enim apud alteram quo-
que partem laborare, ne vltorius progrediantur, ſed electi-
onem in aliud tempus & locum magis opportunum diffe-
rant. cumq; tres reges propoſiti ſint, Suecus, Maximilianus
& Moſchus: ſi alioquin amicè conuenire non poſſint, SOR-
TE potius, præmiſſa inuocatione Dei, iuxta exemplum

scripturæ, VNVM ex his eligendum censent. Postridie
etiam, Georgium Radeuilum cum fratre, qui Austria-
cum nominantibus se adiunxerant, ex senatu euocatos
orant, vt nouam electionem impediant. Verùm his admo-
nitionibus speris, qui in Colo erant, ineunte iam nocte, di-
em 12. Augusti sequente, MAXIMILIANVM Austria-
cum Regem, voce Kyouiensis episcopi Iacobi VVronicij,
promulgant: & postridie in Franciscanorum templo subur-
bano, Doxologiam cantunt: Andrea Sboronio aulae Mar-
schalco, ad aram denuo Maximilianum renunciante: Car-
dinale verò Radeuilo sacrum celebrante. Vtriusq; verò regis nominationem Lithuanicum
(Cardinale Radeuilo & fratre excepto) prorsus improba-
bant, & communi cum nobilitate Lithuanica & magna Po-
lonicæ parte, diplomate, duos reges non legitime & libera
electione, sed vi & armis præcipuarum familiarum, op-
pressa suffragiorum libertate, designatos, ideoq; ad suos fra-
tres domi de hac iniuria suæ libertati illata se referre, &
nouam ac legitimam electionem instituere & constanter
tueri velle, testati sunt.

Interea, qui Maximilianum Regem crearunt: condi-
tiones & pacta electionis, cum Rodolphi Cæsaris & Phi-
lippi Hispaniæ regis Oratoribus ineunt, & decretum ele-
ctionis, per regni proceres: episcopum Kyouiensem: Ioan-
nem Sborouium Castellanum Gnesnensem & Graudenti-
um: Alexandrum ducem Pruncensem & alios, Maximilia-
no intimandum, conficiunt. Cum autem Articuli con-
ditionum & pactorum, inter ordines illos regni Poloniae,
& domus Austriacæ legatos conuentorum, typis excusi
extent: summas breuiter adscribam.

Promittit Cæsar Rodolphus, rex Hispaniarum Phi-
lippus, & tota domus Austriaca, per legatos: octingenta
millia aureorum, in regni Poloniae fiscum à se depositum
& solutum igi. 200. millia statim post electionem publica-
tam,

tam, vt inde miles ad finium regni defensionem, si Turca
fortè aliquid moturus esset, alatur. altera ducenta M. post
coronationem. reliqua suo tempore, vt cum ordinibus con-
uentum fuerit. Pacta & fœdera inter regnum Poloniae &
Turcam olim facta rex seruabit & renouabit. Sin contra pa-
cta Turcus apertè arma moueat: Romani PP. vniuersæ do-
mus Austriacæ, omniumq; illius amicorum auxilia, Polonis
præsto erunt. ac vt hæc electio etiam ipsi Turcæ formidabi-
lis existat: Rom. PP. Cæsar, Hispanus, cum præcipuis
Christiani orbis regibus & imperio Romano, fœdus facient,
qui cum regni Poloniae & Lithuaniae cōfœderatis, à Polonia
& Lithuania Turcos depellent: etiam Theodoro Mosco-
uia duce, in communem confederationem per Cæsarem
adducto. In limitibus regni, Podoliâ præcipuè, arces & pro-
pugnacula sumptibus domus Austriacæ intra triennium ex-
citabuntur. Rex electus, pacem publicam & priuatam in
Polonia fideliter tuebitur, & prouinciarum grauamina tol-
let. Libertates, iura, priuilegia ordinum, & confœderatio-
nem inter dissidentes de religione, conseruabit & augebit.
Officia, dignitates, & feuda bonorum regalium, nullis ex-
traneis, sed indigenis Polonis & Lithuanis conferet, & ali-
enigenis collata recuperabit. Controuersias de Prussia &
Liuonia, inter Romanum Imperium & Poloniae regnum
existentes, intra quinquennium Imperator tollere studebit.
Nauicam negociationem & societatem ciuitatum Hansæ
restaurabit. De Barensi & Rosanensi ducatu & ceteris Bo-
næ Reginae Poloniae redditibus Neapolitanis, cum rege Hi-
spaniæ ager, vt iustis conditionibus tandem cum Poloniae
regno transigatur. Amicitiam inter vicina Poloniae, Vn-
gariæ, Boëmiæ regna, & commercia, cum Romani impe-
rij & domus Austriacæ subditis instituta, conseruabit.

Academiam Cracouiensem clementissimè fouebit &
prouehet. Quinquaginta adolescentes nobiles Polonos
studijs literarum vel militiæ deditos, in alijs nationibus

B

suo

suo sumptu alet. Polonis & Lithuanis fortibus viris, domui
Austriacae operam suam nauantibus, aditum ad functiones
& equestrium ordinum dignitates & beneficia apud Hispani-
niae regem patefaciet. Debita Sigismundi Augusti Poloniae
regis, sine fisci detrimento soluet, & fidem regiam libera-
bit. Postmodò, vniuersa domus Austriaca, omnibus in re-
bus, dignitatem, amplitudinem & felicitatem regni Polo-
niae omni diligentia & studio prouehet & ornabit. His con-
ditionibus & articulis omnibus & singulis integrè ac con-
stanter se satisfacturum esse, iuramento solenni, Olomu-
ciae, in summo templo, die Lamberti, 17. nostri Septembris,
27. Gregoriani, Maximilianus, in legatorum Polon. &
amplissima praecipuorum domus Austriacae procerum, qui
vna subscripserunt, praesentia, confirmavit.

Ab altera parte, Sueciae regis legatis, Articulos, Poloniae
regni proceres praecipui ac plurimi, qui Sigismundum regem
designarant, proponunt: vt perpetuum fœdus sit inter Po-
loniae & Sueciae regna aduersus vtriusq; finitimos hostes. Mor-
tuo Ioanne Sueciae rege, filius Sigismundus, Sueciae regnum
retineat, & ad primogenitos haeredes transmittat. & si res
ita feret, de consensu ordinum Poloniae & Lithuaniae, in
Sueciam se conferre possit. Liuaniae partem, Sueciae regi
hoc tempore subiectam, toti corpori Liuaniae, atq; ita coro-
nae regni Poloniae, Sigismundus restituat & vniat. de quo
cum legati mandata se non habere ostenderent: Regina
Poloniae Anna (pignori datis omnibus bonis suis) fideiu-
bet. Classem armatam, in regni Poloniae & Lithuaniae v-
sus, suo sumptu in mari instruet. Machinas bellicas, cer-
to numero, cum omni necessario instrumento, Polonis ad-
uersus Nouogardiam, Plescouiam vel Smolensiam aliquid
tentantibus, suppeditabit, & ad vVendam captas relinquet.
Summam 124. M. Ioachimicorum, Sigismundo Augusto o-
lim à Ioanne Sueciae rege mutuo datam; praeterea dotem &

& hereditatem maternam, & quaecunq; alia sibi à regno Poloniae & Lithuaniae, etiam ratione ducatus Barri ac Rosanensis in regno Neapolitano deberi existimabit, regno donabit. Arces quinque munitas, in omnibus regni, ex arbitrio ordinum, suo sumptu aedificabit & instruet. Nullos peregrinos homines, nisi paucos cubiculo illius seruietes, in regnum adducet. & hos, de suis stipendijs persolutis, prima occasione iterum dimittet. Cum Sueciae regnum gubernabit, nullos regni Sueciae consiliarios, consilij aut negotijs regni Poloniae adhibebit. Corporis etiam custodes, eorumque praefectos, nullos, nisi Polonos & Lithuanos natos, constituet. Nullis externis, praedia, dignitates vel officia vlla, sed solum Polonis & Lithuanis natis, iuxta regni statuta, conferet. Stipendia militibus in Liuania & Podolia, sub rege Stephano debita, & alios ad defensionem finium & regni, donec Cracouiam veniat, impensos sumptus fideliter solui in coronatione curabit. Confederationem inter dissidentes de religione, non solum vt Henrici & Stephani tempore factum est, conseruabit: verum etiam executionem aduersus violatores, iuxta formam processus praescriptam, adiunget. Iura, libertates, priuilegia, & statuta regni, & in specie Articulos in coronatione regis Henrici sancitos, omniaq; alia, quae conseruandis & augendis eorum libertatibus & iuribus seruiet, & Maestati regiae in coronatione proponentur, confirmabit & tuebitur.

Ad Sueciae principem accersendum, & per mare deducendum, Castellanus Podlasiensis Martinus Lisnowolsky missus. Qui vero Dantisci eum exciperent, & praestito iuramento ad coronationem deducerent, Episcopi, Vladislauensis Hieronymus Rosrasius, & Posnaniensis, ac Praemisiensis, Albertus Sbaranovius regni vicecancellarius: Palatinus Calisiensis & Castellani, Rauenfis, Radomius, & Soczouienfis, & ex singulis Palatinatibus aliquot nobiles, deputati sunt.

Ioannes III. Sueciæ rex, cum de discordi electione Po-
lonorum, nono post renunciatum V Varſaviae Sigismun-
dum die cognouisset: aliquot dies, mesto ac sollicito ani-
mo, & à filiis quem vnicum & carissimum habebat, dimis-
sione, si non prorsus alieno, certè ancipiti ac dubio hereditate
Multaq; dura suo tristi cunctis corde putabat, quæ dehortabân-
tur, ne ex regno, & conspectu ac complexu suo, Filium,
quem ardenti *carissimum*, non tam ob sanguinis vinculum arctis-
simum, quam in dolem optimam & virtutem, vnicè dilige-
bat, in Poloniam mitteret, & dissidijs ac bellis, quæ ex di-
scordia procerum oritura verebatur, objiceret: cum certum
domi & pacatum ac tranquillum regnum jam possideret.
Offendebatur etiam inuerecunda petitione eius Livo-
niæ partis, quam à Nerua ad Reualiam & Habsalam vsq;
amplissimam, & 40. ferè mill. Germ. patentem, tenebat.
Iniquissimum enim censebat, si Filium vnicum, Polonis
petentibus Regem daret, & creditum ingens, vnà cum do-
te & hæreditate conjugis materna & paterna, sibi debitum,
regno donaret: Livooniæ à se tantis laboribus curis & sum-
ptibus bello captæ, ac ex Moschi ore & faucibus ereptæ
iacuram facere. Itaq; hac se conditione, vt proprium re-
gnum imminueret, filium in Poloniam missurum, constan-
ter negauit. Sigismundus etiam, externo ac electio se
regno malle carere, ostendebat, quàm, auito & hæreditario,
partem, quantumuis exiguam, detrahi ac præcidi.
Sed oportunè, illis ipsis diebus, Elicus Sparre, procan-
cellarius, qui summa fide, industria & dexteritate causam re-
gis in Polonia egerat, Dantisco ad regem irajciens, de om-
nibus Polonicis actionibus, & toto rerum statu, regem edo-
cuit. Accedebant Zamoiscij, Poloniae archicancellarij, ad
Sigismundum literæ, quibus Cracouiam, vnà cum corona
& insignibus regni, iam à se teneri, & in Sigismundi pote-
state esse, significabat: ac vt quamprimum veniret, nec me-
tu aut inertia regnum oblatum amitteret, hortabatur.

Tan-

Tandem igitur, paternum regis affectum, Filij honor, & multorum consilia, & publica vicinorum regnorum utilitas superavit, ut Filium, ad uncto consiliorum moderatore fido, prudente & graui, Erico Sparre procancellario, & alijs regni proceribus ac nobilitate praecipua, cum classe 24. nauium armata, traicere ad Dantisci portum cederet, ita tamen, ut nauem ante non egrederetur, sed in Sueciam potius rediret, nisi hunc de Liuania articulum, in iuramento praeteriri, proceres regni Poloniae permisissent.

Appulit igitur ad Vistulae ostium Sigismundus, die 19. Septembris, & totos octo dies in naui mansit, donec negotio cum legatis regni transacto, tandem 27. Septembris, Oliuae, iuramentum solenne, Regibus nouis proponi solitum, salua sua protestatione, de Liuaniae parte, quam Sueci tenent, Coronae Polonicae non cedenda, praestitit. Postridie naui ad pontem Morlauae subuectus, vesperi urbem introiit. Vbi duodecim dies commoratus, etsi nuncios de Maximilianii in Poloniae expeditione iam suscepta quotidie accipiebat, tamen nihilominus, iter cum sorore Anna, reginam Poloniae materteram inuisura, suscepit. 10. Octobris. Interea, qui Cracouiae pro rege ac regno excubabant, literis ad Pontificem Romanum, ad Caesarem Rodolphum, ad electores Imperij, ad Maximilianum ipsum datis, historiam electionis noui Regis perscribunt, ac orant, ut publicae tranquillitati & paci regni & totius Christianitatis suo loco consulant. Palatinus etiam Cracouiensis, Andreas comes Tensinius: Cancellarius & ductor exercituum regni, Ioannes Zamoiscius: & capitaneus Cracouiensis Nicolaus Zebroidouius, nominatim Episcopum Vratislauensem, totius Silesiae praefectum, de veteribus inter vicinas gentes foederibus admonent, & suum pacis studium significant. Sin vero quis armata manu inde ad Poloniae fines veniat, ostendant se communi gentium iure vsuros, & vim vi repulsuros. Maximilianus vero nihilominus ad Cracouiae viciniam ini-

B ;

rio

initio Octobris accedit, & confirmatione privilegiorum,
alijsque diplomatibus, ad conuentum ordinum Visli-
censem, præterea literis ad Cracouensem Clerum, Acade-
miam & urbis Senatum missis, se recipi perit. Sed in e-
andem sententiam ab omnibus respondetur, se Sigismun-
dum Regem habere, qui iam regnum ingressus, per Borus-
siam aduenit. ^{hic donec Poloni dignitas & securitas & libertas}
Sigismundus Petricouiam vsq; progressus, literas à
Maximiliano ad Craconiam desidente, obuias habuit,
quibus eum hortatur, vt ex regno sibi legitime delato, cuius
possessionem, fretus DEI ope, & iusticia causæ, & Chri-
stianorum principum auxilijs, adisset; in quod Suecum
leui persuasione & temerario quorundam consilio adduc-
tum venire cerneret; discedat. Sigismundus vicissim, se
non temerario consilio, sed ab ordinibus regni, qui V. Var-
savianis comitijs ipsum frequentissimis suffragijs regem
creauerint, vocatum venire; ac se meliori iure fieri, reci-
tata vtriusque electionis historia, ostendit. ac his verbis
tandem concludit: Nos quidem, Deo benè iuuante, Cra-
couiam progredi ad capeßenda insignia Regni constitutum
habemus: quò nos fauor hominum studiaq; deducunt; pri-
usque fortunas omnes, vitamq; ipsam in quoduis discri-
men exponere, quàm vocationem diuinam negligere, tan-
taq; studia ac voluntates hominum, regnumq; ipsum dese-
rere, parati sumus. S. V. autem iterum atq; iterum rogamus,
vt quemadmodum in hunc locum sibi periculosum deducta
est, ab hominibus ijs, qui ad res suas constituendas, S. V.
copijs & impensis abutuntur, neq; vllam S. V. habent rati-
onem: ita iam, consilio, prudentiaq; sua vtatur, maioremq;
salutis & incolumitatis, quàm eius dignitatis, cuius inani
specie quadam hic S. V. derinent, rationem ducat: atq; ex
regno, quod propter tot hominum alienas voluntates, Do-
minum sibi minimè destinasse, facile potest intelligere, ipsa
decedat, copiasq; illas suas deducat. Qua re sane & sibi &
publicæ

publicæ tranquillitati optimè S. V. consuluerit. Datae Pe-
triciuæ ex itinere, die 7. Nouemb. Anno 1587.

Cùm autem, illis ipsis diebus, præcursores Poloni, ad
exploranda itinera præmissi, à Maximiliani ducibus, repulsi,
& Andreae Opalinij equites quidam, non procul à Pritzpor-
to oppressi essent: Sigismundus aliquot dies Petricouia sub-
stitit. donec Poloni, dignitatis & securitatis electi regis ra-
tionem habentes, ex vicinis Palatinatibus armati ad se ma-
iores copias adducerent.

MAXIMILIANUS verò, vt aditu Sigismundum prohibe-
ret, arctiore obsidione Cracouiam pressit, eamque occupa-
re, quorundam in vrbe secum vel seridè vel simulate conspi-
rantium operâ, conatus est. Sed cùm Zamoiscius archican-
cellarius & generalis exercituum regni dux, cum præsidio
urbem fortiter defenderet; exercitus Maximiliani depulsus,
multi interfecti, & tormenta bellica, & aliquot signa mili-
taria, hosti extorta sunt. Maximilianus igitur, soluta urbis
obsidione, ad Silesiæ fines exercitum reduxit, vt maioribus
in Germania comparatis copijs, denuò regnum Poloniae fu-
gitiuum persequeretur.

Interea, apparatus in vrbe arcibus triumphalibus, & alijs
ad excipiendum regem nouum necessarijs; SIGISMUN-
dus, à regni archimarschalco, Andrea Opalino, & cæteris
proceribus, deductus: die 29. nostri Nouembris, Cracoui-
am, à meridionali urbis parte, per Casimiriam & Strado-
mum ingreditur. Vbi supra pontem, Vistula fl. solennibus
verbis excipiens nouum regem, & nulli alteri se aditum in
urbem Cracouiam concessurum testans, in arcu represen-
tatus est. Ad D. Floriani, imago Stephani regis, sceptrum
Sigismundo tradentis, eamq; ad virtutem & res præclare
gerendas suo exemplo excitantis, expressa erat. Circa Ste-
phanum, spolia, Maximiliano recens adempta, machinae
bellicae, arma, & duo vexilla suspensa erant, addita inscrip-
tione:

SIGISMUNDO III. electo Poloniae
& Sueciae Regi, quod eius auspiciis, Maximili-
ani archiducis Austriae milis, ad oppugnandum
urbem missus, victus; magnaq; cum cede, tor-
mentisq; ademptis, repulsus sit; Dux & milites,
qui pro dignitate regia, ac libertate patriae excu-
barunt, ut de Christianis, partim etiam civibus,
mesti; ut vero necessitate & vi sibi illata, ea su-
perata, Deo victoriae auctori gratias agentes PP.

Rex in templum descendens Cardinalem Bathorem
salutavit. Inde progressus ad portam Floriani, Sigismun-
dum Augustum; postea, Sigismundum primum: in aditu
fori, Alexandrum; inde Ioannem Albertum; Casimirum
III. & in aditu arcis IAGELLONEM primum ex hac familia
regem, propositos habuit. Receptum in arce tormento-
rum tonitrua exceperunt. ac eodem tempore Balthasar Ba-
thorius, Andreae, regis Stephani fratris filius, cum Borne-
missa, & bis mille Vngaris, aduenerunt.

Congregatis igitur Cracouiae episcopis ac proceribus re-
gni, & delectis ex Nobilitate, **SIGISMUNDVS** Sueciae prin-
ceps, 17. nostri Decemb. seu Dominica tertia Aduentus: que
ipsis dies Ioannis Euangelistae in feriis Natalitij fuit: so-
lenni more ac modo, **CORONA REGNI** Poloniae, ab ar-
chiepiscopo Gnesnense, insignitus est. eiq; postridie, Sena-
tus & ciues Cracouenses fidelitatis iuramentum dederunt.
Numos argenteos, non prorsus vnciales, cudit: quibus ab
vno latere, ipsius imago, & epigraphe, **SIGISMUND. III.**
D. G. REX POLONIAE, DES. SVECIAE. MAG. D.
LITHVA. in altero, Gladius vibratus, cum inscriptione,
PRO IVRE ET PRO POPVLO, expressus est.

Paucis post coronatione diebus, Rodolpho Caesari, Sigis-
mundus,

mundus, de corona & insignibus regni à se acceptis, per li-
teras significat. & Maximilianum fratrem, ab eo quampri-
mum ex Polonia reuocari, nec consilio auxilioq; suo & suo-
rum deinceps iuari, & de damnis contra communia fa de-
ra datis satisfieri perit. Testatur se diutius, tot suis, regniq;
sui incommodis deesse non posse. iamq; ex hoc tempore,
nullo etiam expectato responso, id suscepturum, quod & di-
gnitas sua, & commissorum sibi populorum injuriæ, à se re-
quirant.

Ineunte igitur anno, Ioanes de Zamoiscia, Dux exerci- 3. Janu-
tuum regni, cum Polonis, Germanis & Vngaris recens à
Baldasaro Bathoreo & Bornemissa adductis, Cracouia mo-
nens, Maximilianum, ex maiore Polonia, in Silesiæ fines
decedentem, ad oppidum Silesiæ Bitšin, in ditione ducum
Brigenhum, nouem à Vratislavia milliaribus, assequitur. vbi
profligatis copijs, Maximilianus ipse, cum præcipuis Duci-
bus, in oppidum secedit. quod cum statim Zamoiscius mili-
te cinxisset, & igne ac tormentis admotis, exitum omnibus
præsens intentaret: Maximilianus archidux, & proceres il-
lius partium Poloni, Stanislaus comes à Gorca, palatinus
Posnaniensis: Iacobus VVroniecicus episcopus Kyouiensis:
Andreas Sborouius, marscalcus curiæ; Alexander Dux
Prunscensis & alij complures, se captiuos Zamoiscio dede-
runt. qui moderatè & clementer, sine vlla insultatione, aut
verborum asperitate, deditos accepit. & deprecantem Ma-
ximilianum, ne Craconiā in triumpho duceretur: rex Si-
gismundus ipse, accepto de illius captiuitate & postulatis
nuncio, eundem quem antea vultum grauem & tranquil-
lum, nulla læticiæ gestientis significatione edita, retinens,
reuerenter & honorificè haberi: nec Cracouia, tot populo-
rum & gentium hominibus captum velut in theatro osten-
tari, sed rectà in Russiæ arcem Crasnistauam, in episcopa
Chelmeni, cum præsidio ablegari mandat. quem Dux vi-
dor, Zamoisciam vsq; comitatus est.

C

DEVS

DEVS, qui transfert & stabilit regna, & dat salutem
Regibus, quos elegit: inclytum Poloniae regnum & regem
regat & seruet, & nos singulos doceat & gubernet.

De Forma REGNI & RE-

gibus Poloniae.

POLONIAE regnum, ducenta milliaria Germ.
hoc tempore, a Viadro, ad Borysthenem, & a
Tyra ac montibus Sarmaticis, ad Parnauiam
Liuaniae, patens; in Poloniam maiorem & mi-
norem; Russiam & Prussiam; Lithuaniam &
Liuaniam: & hae prouinciae rursus pleraeq; in Palatinatus,
& Castellanas, seu territoria certa, distinctae sunt.

PALATINI seu Vveiwodae, duces copiarum suae quisq;
sarrapiae in expeditionibus bellicis: & in pace, conuentuum
& iudiciorum Nobilitatis praesides: & Iudaeorum patroni ac
iudices: Quindecim antiquitus in Polonia, & adiuncta illi
Russia, fuerunt: Cracouiensis, Posnaniensis, Sendomiria,
Calissiae, Siradiae, Lenciciae, Breste, VVladislauiae, Leopoli-
ensis sine Russia, Podolie, Lublinensis, Bellsensis, Plocen-
sis, Masouiae & Rauensis. & in Prussia, Culmensis, Mari-
aeburgensis & Pomeraniae; In Lithuania alij decem.

CASTELLANI, quasi legati sunt Palatinorum, ductoresq;
ac praesides Nobilitatis, sub suo quisque Palatino, & in suo
quisque territorio; vbi nullam alioquin jurisdictionem,
dominium, aut curationem, praeter hanc bellicam legatio-
nem, habent. Suntq; Castellani in Polonia sexaginta
quinque, quos recensere non arbitror esse operae precium.

CAPITANEI vero, praefecti sunt arcium, oppidorum, ac re-
dituum Regiorum, & custodes pacis & tranquillitatis pub-
licae in sua quisque praefectura: latrociniorum, furtorum,
aliorumque scelerum vindices, & rerum iudicatarum execu-
tores. Ideoq; jurisdictionem & coercionem amplissi-
mam.

nam habent. Horum viets gerunt Vice Capitanei, Burg-
grauj vulgò dicti: & iudices Castrones, qui sexta quaq; sep-
timana, de certis causis criminalibus & civilibus etiam aduer-
sus nobiles, qui prædia nulla habent, jus dicunt. Sunt au-
tem præfecturæ, in vtraq; Polonia, circiter Quinquaginta:
in Prussia regali octodecim.

SENATUS regni, ex episcopis nouem, Palatinis quindecim,
Castellanis 65, & officialibus regni, Marscalcis, Can-
cellarijs, & Thesaurario antiquitus constat. sed nona conti-
tutione Lublinensi à Sigismundo Augusto edita, quæ tamen
nondum plane maturuit, intermixtis Lithuanis, & Prussicis
episcopis Palatinis, Castellanis, & magni ducatus officialibus,
ad 140. personas numerus Senatorum ascendit. Sed Poloniæ
episcopi sunt Gnesnensis & Posnaniensis in maiore Polonia:
Cracouiensis in minore: Vladislauensis in Cuiavia, & Po-
merania: Plocensis, in Masouia: Leopoliensis, Præmyslien-
sis & Chelmenis in Russia: Camenecensis in Podolia.

Consiliarij maiores vocantur, episcopi, Palatini, & sex
Castellani, Cracouiensis, Posnaniæ, Sandomiriæ, Calisiæ,
Voiniciensis, Siradiæ. Reliqua turba Castellanos mino-
res habentur.

COMITIA rex celebrare volens, cum maioribus Consiliarijs
primum de tempore, loco, & negocijs proponendis per
litteras communicat. Deinde Nobilitatis conuentus parti-
culares, in singulis satrapijs indicit; & negocia deliberanda
proponit, vt Legatos certos seu nuncios Terrarum ad comitia
deligat. Nec sine his nuncijs legitima comitia habentur.
Confidentibus autem in corona, Rege & consiliarijs, Se-
cretarij & nuncij Nobilitatis, & vnius ciuitatis Cracouiensis,
ponestant. De negocijs vero à Cancellario propositis, soli
consiliarij ordine sententias dicunt. Quibus auditis, nuncij se-
cedentes, iisdem de rebus, & alijs inter se consultant. Reuersi
eadem siue alia die, non modo de capitibus à rege proposi-
tis, sed alijs etiam quibuscunq; ad libertatem, & præroga-

tuas Nobilitatis, & leges publicas, pertinentibus, quod iudicant Reipublicæ vrile, postulant, vel admonent. De ijs denuo in Senatu consultatur, nec rara habentur de talibus negotijs decreta, nisi terrarum nuncij assentiantur. In iudicijs verò, de capite & fama Nobilium, & cæteris omnibus causis, per appellationem eò delatis, Rex cum Senatu solo decernit.

REGEM in comitijs, senatores regni, & reliqua Nobilitate eligunt. Fuit autem Regis potestas in initio multo liberior. Sed à Ludouico Vngaro primùm; deinde à Jagellonibus, iurium regalium nemini & artus, nimiam ferè libertatem Nobilitati indulgendo, admodum incisi sunt. Nam & episcopi, eorumq; subditi, à jurisdictione regis ferè immunes ac exempti sunt: & de viri Nobilis capite & fama, exceptis paucis casibus, Rex non nisi in comitijs regni cum Senatu iudicare potest. nec sine Senatus consensu bellum suscipere vllum, nec foedus facere, nec tributa aut vectigalia instituire, nec de bonis regni quidquam alienare, nec successorem sibi eligere, nec vllam rem grauiorem, ad Rempub. pertinentem, statuere aut facere ipsi licet. Tributa etiam regia, de singulis agrorum iugeris, quæ olim 12 grossi erant, ad duos Ludouicus redegit. & quartam reliquiarum de cæteris redditibus regijs, Sigismundus Augustus in ærarium regni Rauense, ad sumptus bellicos deponendam accidit.

Rexerunt autem Poloniam, circa vtramq; Vistulæ & VVartæ ripam, cum nondum, Russicas & Lithuanie provincias amplissimas haberet coniunctas; sui generis & sanguinis Polonici principes. ac vnica, P I A S T I, quem eius Crusicensis in dicecesi Gnesnensi filium, extincto Popiello, propter eximie virtutis & prudentiæ opinionem, proceres principem elegerunt familia, ad longam posteritatem, annis circiter quingentis, Gubernatores ac reges Poloniæ dedit. Abnepos enim Piasstos fuit Miecislaus, qui Christi religionem

gionem primus in Polonia propagare cepit: pater Boleslai 965.
 acris, Primi POLONIAE REGIS, ab Ottone III. Imp. cre- 1001.
 ati. à quo continua series est regum ac principum, vsq; ad
 Casimirum magnum, qui Russiae prouincias aliquot, regno
 Poloniae primus vniuit. & cum liberis ex se natis moriens
 careret, sororis filium, LVDOVICUM Vngariae regem, prae- 1370.
 teritis agnatis Masouiae & Silesiae ducibus, successorem sibi,
 de consensu Senatus designauit. Cui defuncto, post diu- 1381.
 turnam procerum regni deliberationem, magnus Lithuaniae
 dux, IAGELLO, Olgerdi filius, Gedimini, (qui Vilnam anno
 1305 condidit) nepos; huc vsq; idolatra ethnicus, ducta
 in matrimonium filia illius Hedwige, & sacro fonte ablu-
 tus, in regno Poloniae successit, & amplissimas Lithuaniae 1386.
 ac Russiae illi coniunctae prouincias, cum Polonia primus
 copulauit. Huic seni, ex quarta coniuge, Sophia, Kyoui-
 ensium ducis filia, Vladislaus & Casimirus nati sunt. ex
 quibus, ille, Poloniae & Vngariae rex, ad Varnam casus est. 1444.
CASIMIRVS III. frater, BORUSSIAM & Pomeraniae
 partem, sponte se dedentem, regno Poloniae adiecit. ac 1454.
 numerosissimam sobolem, sex filias, & totidem filios, & in
 his quatuor Reges, reliquit. Sed integram REGVM
 POLONIAE, ex LITHUANIAE magnorum ducum stir-
 pe ortorum, seriem adscribo.

Viteneſ coepit 1280.

Quo interfecto.

GEDIMINVS, circa A. C. 1300. Volhi-
 niam & Kyouiam occupauit. **VILNAM**
 condidit 1305, & alias res maximas gessit.

OLGERDVS Keyſtod & Anna, vxor Casimiri ma-
 duodecim filios ha- alij quinque. gni regis Poloniae 1325.
 buit, vxor Maria,

TYWERENSIVM DUCIS filia, **VITOLDVS**, Sigismundus dux
 ter ad Cruci- Lithuaniae 1424.

1381. geros in Borussia pro- 1440.

☉

☉

☉

fugita.

fugit, & tantisper Lichuaniam adflixit, donec
magnum eius Ducatum, à Iagellone patruale
consequeretur. A. C. 1392. Orsam, Vitebsiam
& Smolensiam Russis ademit. Tattaris victis
in Lithuania sedes dedit. ⊕ 1430.

IAGELLO VLADIS- Scer- Suidrigal ad Crucigeros
LAUS Rex Poloniae fa- gelo. confugit. receptus, Po-
ctus 1386. ⊕ 1434. doliae praefuit.

Vladislaus, rex Vnga- CASIMIRVS, post Sigismundum
riae & Poloniae ad Var- patrualem anno 1440. interfectum
nam caesus 1444. Dux Lithuaniae, postea Rex PO-
LONIAE, 1446. ⊕ 1492.

Vladis- laus Rex Vngariae et Boemiae ⊕ 1516.	Io. Al- bertus rex Po- loniae, ⊕ 1501.	Alexan- der rex Poloniae ⊕ 1506.	SIGISMVN- DVS I. Rex Poloniae, ⊕ 1548. vxor BONA, Io. Galeazij Mediol. & Isabellae Nea- politanae filia.	Hed- vvi- gis, Georg. ducis Baua- riae vxor.	SOPHIA coniunx Friderici march. Brand. mater Al- berti du- cis Pruss.	ANNA Bugslai X. Po- mer. vx- or. prę- sentium Pomeraniae fratrum proauia.	Bar- bara Ge- orgij ducis Saxoniae. ducum	Eli- beth
--	--	---	---	---	--	--	---	--------------

Sigismun- dus Au- gustus. ⊕ 1572.	ANNA nupta STEPHANO BATHOR regi Poloniae qui ⊕ 1586.	CATHARI- na Ioannis III. Sueciae regis vxor, ⊕ 1583.	Isabella Ioannis regis Vnga- riae vxor. 1556.	Sophia Henri- Brunf. nupta, 1556.
--	--	--	--	---

SIGISMVNDVS III. Rex POLONIAE,
Designatus SVECIAE. natus 1566. die 20. Iu-
nij. coronatus Rex Poloniae 1587. die 17. De-
cembris.

ALPHABETICO
DE
STEPHANO

RECTORIS

UNIVERSITATIS

Vol. 1. 1. 1.
D. CHRISTOPHORI

154782

AB: 154782

ULB Halle

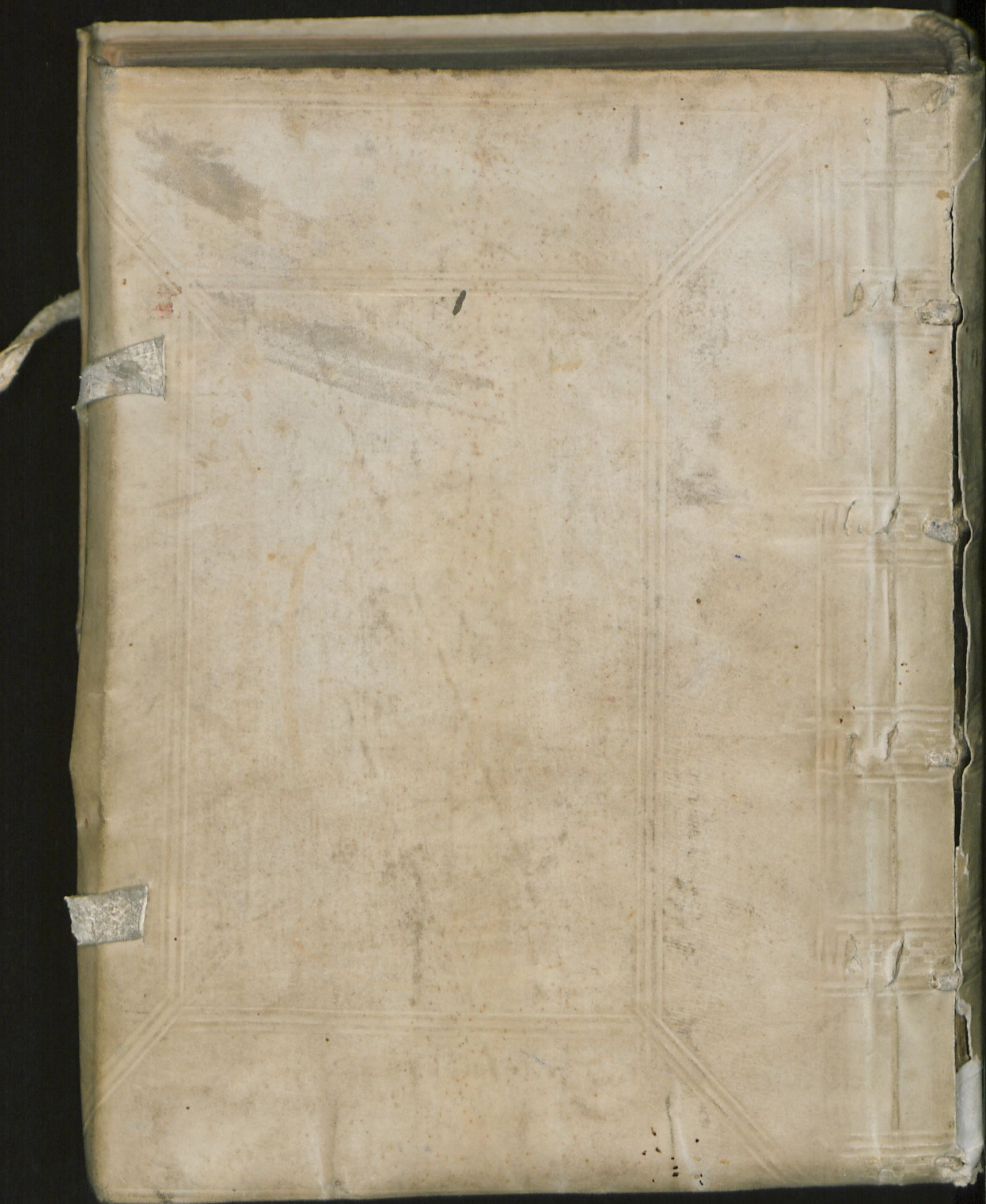
3

001 536 176

sb-796

f ^{D E} POLONICA *7*

Electione, in comitiis VVar-
saviensibus, anni 1587 & 5.
quæ secuta sunt;
vsq; ad

CORONATIONEM
SIGISMVNDI III.
& captum
MAXIMILIANVM.

Accessit
De forma Regni & REGIBVS
POLONIÆ,
ind. brevis.

ANNO
CIO IO XIIC.

